

## Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse (NKROP) sine innspill til HSØ vedrørende NOU 2019: 26 (rusreformen)

Vi takker for oppdraget fra Fagdirektør i HSØ som har bedt NKROP om korte innspill på følgende punkter:

1. å erstatte dagens lovgivning som innebærer muligheten for straffeforfølgelse av de som bruker små kvantum av narkotika med forebyggende og helserettede tiltak
2. at endringen skal omfatte både rekreasjonsbrukere og personer med langvarig bruk og avhengighet av narkotika
3. at de foreslåtte kommunale nemdene skal bygge på eksisterende struktur
4. at eventuell utelatelse av oppmøte for nemden ikke skal få konsekvenser
5. det er behov for at midler omdisponeres og eventuelt øremerkes til forebyggende innsats både i kommunene og i politiet

### 1. Erstatte dagens lovgiving

NKROP mener dagens straffer for bruk av narkotika er lite hensiktsmessige da de ikke bidrar vesentlig til å bringe rusavhengige ut av avhengigheten. Dagens straffer har også andre negative konsekvenser som bør unngås.

Den enkelte bruker må møtes med informasjon om at bruk av illegale rusmidler er ulovlig og kan føre til helseproblemer. Vedkommende må videre få tydelig og god informasjon om aktuelle helse- og sosialtjenester.

Bruk av illegale rusmidler har mange negative konsekvenser for andre. NKROP mener derfor at forbudet mot bruk bør opprettholdes, slik utvalget foreslår.

NKROP støtter rusreformutvalgets innstilling, men mener det må følges nøye med når det gjelder omfanget av illegale rusmidler i årene som følger etter gjennomføringen av reformen. Økt bruk av illegale rusmidler vil kunne ha negative konsekvenser på flere måter, ikke minst for dem som har samtidig ruslidelse og psykisk lidelse.

### 2. Reformen bør omfatte både rekreasjonsbrukere og personer med langvarig bruk og avhengighet

NKROP mener at endringen skal omfatte både rekreasjonsbrukere og personer med langvarig bruk og avhengighet av illegale rusmidler. Det kan ofte være vanskelig å skille mellom ulike grupper. Alle brukere bør i utgangspunktet møte for nemnda.

Blant dem som selv angir å være rekreasjonsbrukere, må det antas at en del kan være på vei inn i en rusavhengighet.

### 3. De foreslåtte nemdene kan bygges på eksisterende struktur

Gitt premisset, om at etableringen av nemndordningen ikke skal innebære tilføring av nye midler, mener NKROP at foreslått nemndordning bør legges inn i eksisterende struktur. For små kommuner vil det kreve godt interkommunalt samarbeid.

NKROP mener det bør sikres at nemdfunksjonen ikke går ut over det øvrige rusarbeidet som gjøres i kommunene.

#### 4. Aktiv innsats for å sikre mulighet for dialog (oppmøte for nemden)

Dialog er nødvendig for å kunne gi informasjon om illegal bruk av rusmidler, og kunne gi tilbud om aktuelle helse- og sosialtjenester. Et møte må derfor finne sted.

Invitasjonen til møtet kan gjentas og nemden må om mulig kunne oppsøke vedkommende aktivt. Dette er viktig for å kunne tilby tidlig hjelp.

Det er særlig viktig for personer med samtidig rus og psykisk lidelse at nemden kan arbeide oppsøkende.

#### 5. Forebyggende innsats bør forsterkes

NKROP mener at den forebyggende innsatsen bør forsterkes. Likeledes arbeidet med tidlig identifisering av rus- og psykisk helseproblemer, særlig hos ungdom og unge voksne.

NKROP mener det bør sikres at oppfølgingen av rusreformen ikke går ut over det øvrige forebyggende rusarbeidet. Det er fare for at politiet i tråd med forslaget vil kanalisere mer midler i retning av å oppdage narkotikaomsetning, på bekostning av det forebyggende arbeidet de i dag driver. Siden bare en liten andel av omsatt mengde illegale rusmidler beslaglegges, vil selv en betydelig økt innsats for å oppklare narkotikaomsetning sannsynligvis ha liten betydning<sup>1</sup>. Derfor er det viktig at også politiet forsterker sitt forebyggende arbeid.

Videre mener NKROP at det behov for forsterket oppfølging av innsatte og bruk av alternativ straffeoppfølging. I opptrappingsplanen for rusfeltet var et av hovedmålene å utvikle og øke bruken av alternative straffereaksjoner og straffegjennomføringsreformer. I den tredje statusrapporten fra opptrappingsplanen vises det til en positiv utvikling ved at det er etablert flere rusmestringsenheter i fengslene. Narkotikaprogram med domstolskontroll er blitt permanent og implementert i store deler av landet, det er flere iverksatte dommer og det er flere saker med ungdomsstraff og oppfølging. Men heller ikke her er det et entydig bilde. Det er en betydelig reduksjon i antall personer som soner utenfor fengsel etter straffelovens §12 – soning i behandlingsinstitusjon.

Det er behov for en egen utredning av hvordan slike programmer kan utvikles videre. Det er også behov for forskning på effekten av slike programmer og på effekten rusreformen vil ha på bruk av illegale rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Det er også viktig å påpeke at alle former for straff bærer i seg en mulig marginalisering og stigmatisering og at bruk av straff er ekstremt sosialt skjevfordelt.

---

<sup>1</sup> En norsk studie beregnet forholdet mellom heroin beslaglagt av politi og tollvesen i 2010 og beregnet forbruk. Forfatterne konkluderte med at beslaglagt heroin utgjorde omkring 5 % av forbruket. Resultatet er i tråd med andre europeiske studier av dette.